

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Sporočilo o politikah EU in prostovoljstvu: priznavanje in spodbujanje čezmejnih prostovoljnih dejavnosti v EU

(COM(2011) 568 final)

(2012/C 181/26)

Poročevalec: **g. TRANTINA**

Evropska komisija je 20. septembra 2011 sklenila, da v skladu s členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Sporočilo o politikah EU in prostovoljstvu: priznavanje in spodbujanje čezmejnih prostovoljnih dejavnosti v EU

COM(2011) 568 final.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 29. februarja 2012.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 479. plenarnem zasedanju 28. in 29. marca 2012 (seja z dne 28. marca) s 134 glasovi za, 3 glasovi proti in 11 vzdržanimi glasovi.

Predgovor

Prostovoljstvo je pomemben izraz aktivnega državljanstva: krepi socialni kapital, prispeva k socialni koheziji in solidarnosti, družbi zagotavlja gospodarske koristi in posameznikom omogoča uresničitev njihovega potenciala. Prostovoljstvo „pomeni vse oblike prostovoljnih dejavnosti, ki jih oseba opravlja po svoji svobodni volji in izbiri, na podlagi lastne motiviranosti in ne zaradi finančnega dobička“⁽¹⁾. Glede na trenutno krizo v Evropi, demografske spremembe in z njimi povezane izzive je treba prepoznati ključno vlogo prostovoljstva za posameznike pri spodbujanju vključevanja, prevzemanja odgovornosti, izboljšanja znanj in spretnosti ter mreženja. Vendar pa je treba prostovoljstvo jasno razlikovati od plačane zaposlitve, ki je prostovoljstvo nikakor ne sme nadomestiti.

Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je kot prva institucija EU leta 2006 predlagal evropsko leto prostovoljstva in podprl prizadevanja Združenja za evropsko leto prostovoljstva 2011, ki so jim sledili drugi. Z izpolnitvijo tega cilja v letu 2011 se je povečala ozaveščenost o dodani vrednosti prostovoljstva, prostovoljske organizacije pa so postale učinkovitejši akterji na lokalni, nacionalni in evropski ravni. Evropsko leto prostovoljnih dejavnosti za spodbujanje aktivnega državljanstva 2011 je tudi neposredno prispevalo k priznavanju vloge prostovoljstva kot sredstva za reševanje socialnih problemov in krepitev samozavesti.

1. Priporočila

1.1 Da bi zagotovili učinkovito in trajnostno okolje za prostovoljstvo, EESO priporoča, da institucije EU in države članice sprejmejo ukrepe, s katerimi bi zagotovile, da nacionalna zakonodaja in zakonodaja EU omogočata in spodbujata prostovoljstvo, ščitita prostovoljce in odpravljata pravne ovire pri njihovih dejavnostih.

⁽¹⁾ Sklepi Sveta Vloga prostovoljnih dejavnosti v socialni politiki z dne 3. oktobra 2011.

1.2 Vendar pa se je treba izogniti uredbi, ki omejuje ali preprečuje prostovoljstvo s tem, da je preveč opisna, ali s pomanjkanjem razumevanja za lokalne tradicije prostovoljstva, prostovoljske organizacije pa bi morale neposredno sodelovati pri oblikovanju takšne zakonodaje. Medtem ko odsotnost pravnega okvira v nekaterih državah ne predstavlja ovire, v drugih otežuje življenje prostovoljcev in ponudnikov prostovoljstva, v nekaterih državah pa imajo zaradi restriktivnih pravnih okvirov prostovoljci le omejen dostop do priložnosti za opravljanje prostovoljstva.

1.3 Evropska komisija bi morala spodbujati oblikovanje učinkovite, dobro organizirane infrastrukture za prostovoljstvo na ravni EU in držav članic (kot so centri za prostovoljske organizacije, zaposlovanje, usposabljanje, podporo pri pridobivanju sredstev) ter centre za prostovoljske organizacije in prostovoljske urade, ki zagotavljajo informacije in usposabljanje ter usklajujejo dejavnosti med prostovoljci in organizacijami.

1.4 EU in države članice bi morale zagotoviti dostopne, zanesljive in trajnostne pogoje za financiranje prostovoljskega sektorja ter prostovoljskim organizacijam pomagati, da se prilagodijo novemu okolju financiranja. EESO tudi poziva Evropsko komisijo, naj poveča finančno podporo prostovoljstvu v programih, ki jih financira EU, in strukturnih skladih.

1.5 Institucije EU in države članice bi morale omogočiti in podpirati prostovoljstvo kot stvarni prispevek sofinanciranja. EESO tudi poziva institucije EU in države članice, naj zagotovijo, da zakonodaja o DDV ne ustvarja dodatne upravne obremenitve prostovoljskih organizacij.

1.6 Da bi ohranili zagon tudi v prihodnosti, EESO priporoča sprejetje nekaterih praktičnih ukrepov za ohranitev dediščine evropskega leta prostovoljstva po letu 2011 ter ohranitev prostovoljstva na dnevnem redu na nacionalni in evropski ravni. EESO Komisijo poziva, naj začne posvetovalni postopek (na primer z belo knjigo ali katerim koli drugim učinkovitim sredstvom). Ta postopek bi lahko veljal za dediščino evropskega leta prostovoljstva, saj bi zagotovil, da prostovoljstvo ostane pomembno vprašanje na dnevnem redu EU. Pri tem bi bilo treba uporabiti tudi evropski tematski leti 2012 in 2013.

1.7 Pristop institucij EU k politiki prostovoljstva mora biti bolj usklajen. Priznati bi ga bilo treba kot presečno politiko, usklajevati pa bi ga morala posebna enota v Evropski komisiji, ki bi jo podpirale potrebne politične strukture v drugih institucijah EU⁽²⁾. S tem bi se zagotovilo nadaljevanje sodelovanja med nacionalnimi usklajevalnimi organi, pristojno enoto v Komisiji, medskupino ali odborom v Evropskem parlamentu, sestavo Sveta z jasno odgovornostjo in prostovoljskimi organizacijami na vseh ravneh.

1.8 Poleg tega bi si morale vse zainteresirane strani prizadevati za nadaljnjo osredotočanje na aktivno spodbujanje prostovoljstva med državljani in se – odvisno od nacionalnih razmer – posebej osredotočiti na mlade in starejše državljane. V prihodnosti je treba okrepiti podporo delodajalcev prostovoljstvu, v ta namen pa naj bi države članice uvajale ukrepe (na primer preučitev morebitnih davčnih olajšav) ter spodbujale partnerstva s prostovoljskim sektorjem.

2. Splošne ugotovitve o prostovoljstvu

2.1 Pristop, ki temelji oziroma se osredotoča na prostovoljstvo, je treba izvajati, da bi zagotovili kakovost, priznavanje, varstvo in dostop brez kakršne koli diskriminacije. Pravice, dostojanstvo in odgovornosti prostovoljcev je treba priznati in spoštovati, prostovoljci in njihove organizacije pa bi se jih morali zavedati⁽³⁾.

2.2 Prostovoljstvu je treba nameniti posebno pozornost in ga priznati kot orodje za doseganje ciljev strategije Evropa 2020.

⁽²⁾ Nacionalni usklajevalni organi za evropsko leto prostovoljstva 2011 so v varšavski izjavi za trajnostno ukrepanje v zvezi s prostovoljskimi dejavnostmi in aktivnim državljanstvom (DESAVAC) 1. decembra 2011 zapisali: „Evropska komisija naj ob upoštevanju nacionalnih, regionalnih in lokalnih pristojnosti in potreb oblikuje ustrezne strukture za izmenjavo in sodelovanje vseh zainteresiranih strani in civilne družbe na področju prostovoljstva, ki presegajo evropsko leto prostovoljnih dejavnosti za spodbujanje aktivnega državljanstva 2011. Potrebujemo kontaktno točko za prostovoljstvo v Evropski komisiji.“

⁽³⁾ EESO od leta 2006 podpira razprave o oblikovanju evropske listine prostovoljstva, ki bi določila osnovna načela pravic in dolžnosti prostovoljcev in njihovih organizacij. Takšna listina bi tudi pomagala izboljšati zakonodajni okvir za prostovoljne dejavnosti.

Zato je ključnega pomena, da se prostovoljstvo vključi tudi v nacionalne programe reform, da se zagotovi njegova podpora.

2.3 Tudi po letu 2011 je treba ohraniti usklajevanje prostovoljskega sektorja, da bi še naprej izvajali njegovo agendo, izmenjevali dobre prakse in oblikovali/konsolidirali prostovoljske platforme s sodelovanjem vseh zadevnih zainteresiranih strani (delodajalci, sindikati, drugi sektorski organi, nacionalne oblasti in EU). EESO ceni delo Združenja za evropsko leto prostovoljstva 2011⁽⁴⁾, ki je doseglo vrhunec s sprejetjem Agende za prostovoljsko politiko v Evropi (P.A.V.E.)⁽⁵⁾, ki ponuja vrsto navdihujočih predlogov za nadaljnji razvoj prostovoljstva na ravni EU in držav članic ter za socialne partnerje in NVO.

2.4 Da bi povečali ozaveščenost glede socialno gospodarske vrednosti in prispevka prostovoljskega sektorja, EESO meni, da je pomembno na široko zbirati in razširjati informacije o socialnem in gospodarskem vplivu prostovoljstva. Najprej se je treba dogovoriti glede priročnika Mednarodne organizacije dela o merjenju prostovoljnega dela in ga začeti uporabljati za usklajevanje metodologije za zbiranje podatkov o prostovoljstvu v državah članicah. Vendar pa EESO tudi poudarja potrebo po urejanju podatkov, ki presegajo BDP, kot so podatki o „socialnih kazalnikih“, in sicer kot ukrep socialne blaginje.

2.5 Obravnavati je treba potrebe vseh prostovoljcev, ki so dejavni v formalnih strukturah ali sami izvajajo prostovoljne dejavnosti. Institucije EU in države članice ne morejo in ne smejo spregledati tistih, ki sebe dajejo na razpolago za opravljanje prostovoljnega dela, da bi pomagali družbi. Izpostaviti je treba njihovo neposredno in posredno delo s prostovoljskimi organizacijami. Podrobneje je treba obravnavati tudi številna druga področja prostovoljstva (poleg sektorja mladih, športa in socialnega sektorja).

3. Splošne ugotovitve EESO o sporočilu Komisije

3.1 EESO pozdravlja sporočilo Komisije o politikah EU in prostovoljstvu. Podpira predlagane opredelitve in izzive.

3.2 Vendar pa izraža zaskrbljenost zaradi nekoliko prenačene objave sporočila in pomanjkanja posvetovanja z javnostjo ter ocene učinka. Več predlogov civilne družbe ni bilo vključenih, zlasti tistih, ki so bili predlagani kasneje v okviru Agende za prostovoljsko politiko v Evropi.

⁽⁴⁾ www.eyv2011.eu.

⁽⁵⁾ http://www.eyv2011.eu/images/stories/pdf/EYV2011Alliance_PAVE_copyfriendly.pdf.

3.3 Komisija upravičeno našteva več ovir za prostovoljne dejavnosti in navaja, da so „države članice [...] nekoliko napredovale pri vprašanjih v letu 2006, ko so se zavezale k sodelovanju pri premagovanju ovir [...]. Kljub temu pa je treba na tem področju še veliko narediti“. Sporočilo bi lahko bilo veliko bolj ambiciozno in bi vsebovalo specifične predloge za razvoj na tem področju.

3.4 Priznati je treba, da Evropska komisija mora delovati kot spodbujevalka razvoja prostovoljske politike in se pri tem posebej osredotočati na vprašanja čezmejnega prostovoljstva in mobilnosti prostovoljcev v EU. Države članice so odgovorne za oblikovanje regulativnih okvirov, smernic za dobre prakse in strategij, Komisija pa bi morala zbirati podatke, razširjati odprto metodo usklajevanja in tako zagotoviti, da se prostovoljstvo vključi v nacionalne programe reform in da režimi financiranja EU vključujejo prostovoljstvo.

3.5 EESO pozdravlja dejstvo, da „Komisija lahko uvede predloge, ki so posebej namenjeni za prostovoljne dejavnosti na področju zaposlovalne strategije EU, njenega boja proti revščini in socialni izključenosti ter v okviru pobude Komisije *Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta*“. Vendar pa je treba priznati nevarnost, da se prostovoljstvo spremeni v instrument za doseganje političnih ciljev, zato je treba temeljne vrednote prostovoljstva spoštovati in varovati.

4. Posebne ugotovitve o predlogih Komisije

4.1 EESO pozdravlja zavezanost Komisije k ozaveščanju državljanov EU in zainteresiranih strani o različnih programih financiranja za prostovoljce in prostovoljne dejavnosti. Poleg financiranja, ki temelji na projektih, je treba razširiti možnosti za prostovoljstvo, na primer z uvedbo osnovnih finančnih sredstev, manjših subvencij in pogodbenih svežnjev. Prostovoljstvo kot stvarni prispevek za sofinanciranje bi moralo biti dovoljeno in po možnosti obvezno.

4.2 Glede na trenutni predlog, da se program za vseživljenjsko učenje in program Mladi v akciji združita v en program Erasmus za vse, EESO izraža zaskrbljenost, da se utegne neformalno učenje s sodelovanjem pri prostovoljnih dejavnostih, tako glede vsebine kot z omejevanjem virov, ogroziti. EESO zato poziva Komisijo, naj zagotovi neodvisnost trenutnega programa Mladi v akciji in njegovo ustrezno financiranje ter še naprej izvaja vse koristne ukrepe, vključno z Evropsko prostovoljno službo, in mladinske pobude ter podpre evropske strukture na področju mladih.

4.3 EESO soglaša s Komisijo, da je potrebno ustrezno spremljanje pobud, „ki spodbujajo čezmejno prostovoljno delo v

okviru evropskega leta državljanov 2013“. Vendar pa ne zado-
stuje omeniti le čezmejno prostovoljstvo, temveč je treba vklju-
čiti vse oblike prostovoljstva. Da bi zadostili temu namenu in
pritegnili pozornost evropskih državljanov, je treba področje
uporabe evropskega tematskega leta 2013 razširiti na leto aktiv-
nega državljanstva.

4.4 EESO pozorno spremlja delo Komisije v zvezi s pred-
logom za priporočilo Sveta o potrjevanju neformalnega in
priložnostnega učenja, ki vključuje prostovoljstvo in evropski
potni list znanj in spretnosti. Da bi na ustrezen način priznali
učenje, doseženo s prostovoljstvom, naj potni list ne bi bil
skupek novih ločenih certifikatov, ampak celovit dokument, ki
bi povzema vse praktične izkušnje, usposabljanje, spretnosti in
strokovne sposobnosti, pridobljene z vseživljenjskim učenjem,
vključno s tistimi, ki so bile pridobljene s prostovoljstvom, če to
prostovoljec želi.

4.5 Komisija bo leta 2012 pripravila predloge za nadaljnje
izvajanje strategije EU za mlade in priporočila o mobilnosti
mladih prostovoljcev v Evropski uniji. EESO meni, da bi odprto
metodo usklajevanja lahko s pridom razširili na celotno
področje prostovoljstva v Evropi. To bi omogočilo, da prosto-
voljstvo ostane pomembno vprašanje na dnevnem redu EU, in
sicer na strukturiran način.

4.6 V zvezi s športom EESO pozdravlja predlog za nova
finančna sredstva EU na tem področju in poudarja, da je
treba podpreti prostovoljne dejavnosti, zlasti na lokalni ravni.

4.7 EESO meni, da je treba povečati ozaveščenost o različnih
načinih, s katerimi bi lahko delodajalci podprli posamezne
prostovoljne dejavnosti zaposlenih kot izraz družbene odgovor-
nosti njihovih gospodarskih družb. Socialni partnerji bi morali
imeti besedo pri različnih programih prostovoljstva zaposlenih,
ki bi morali zmeraj temeljiti na prostovoljnem načelu sodelo-
vanja zaposlenih.

4.8 EESO je seznanjen z več pobudami, ki si prizadevajo
spodbujati prostovoljstvo med zaposlenimi v institucijah EU
in uradniki v državah članicah. Na podlagi pozitivnih izkušenj
osebja EESO Odbor predlaga, da se posebna pozornost nameni
predlogu „Solidarité“⁽⁶⁾.

4.9 EESO je pričakoval veliko odločnejši odziv Komisije na
poziv civilne družbe za poenostavitev vizumskih postopkov za
prostovoljce iz tretjih držav. Predstaviti bi bilo treba spremembe
Direktive Sveta 2004/114/ES in po zgledu vizumov za študente
uvesti posebno kategorijo vizumov za prostovoljce.

⁽⁶⁾ <http://www.solidariteproposal.eu/>

4.10 EESO pozdravlja zamisel o oblikovanju Evropske prostovoljske enote za humanitarno pomoč (EVHAC) (7), vendar ima pomisleke o njegovi resnično prostovoljski naravnosti. Pred uvedbo dokončnega predloga za EVHAC je treba pripraviti temeljito oceno trenutnih pilotnih projektov. Komisija ceni delo nevladnih organizacij na področju razvojnega sodelovanja, zato EESO predlaga, da se podpora EU tem večinoma prostovoljnimi dejavnostim nadalje krepi in s tem poveča njihov učinek.

4.11 EESO želi v zvezi s povezavami med prostovoljstvom in zdravjem/socialno varnostjo poudariti, da prostovoljci ne bi smeli nadomestiti plačanega osebja v sektorju socialne oskrbe pri osnovnem vsakodnevnem delu zaposlenih. Vendar pa morda lahko imajo dodano vrednost pri storitvah, ki jih zagotavljajo strokovnjaki.

5. Povzetek dejavnosti EESO v evropskem letu prostovoljstva 2011

5.1 Da bi se pripravil na evropsko leto prostovoljstva in načrtoval svoje dejavnosti, je EESO oblikoval skupino za usklajevanje v okviru evropskega leta prostovoljstva 2011, ki ji je predsedoval Pavel TRANTINA (III. skupina). EESO si je na podlagi vrste javnih posvetovanj tudi prizadeval odpreti razpravo med delodajalci, sindikati in nevladnimi organizacijami o tem, kako olajšati prostovoljstvo na ravni EU. Skupina za usklajevanje je tesno sodelovala z delovno skupino Komisije za evropsko leto prostovoljstva 2011, Združenjem za evropsko leto prostovoljstva 2011, interesno skupino Evropskega parlamenta za prostovoljstvo in številnimi drugimi zainteresiranimi stranmi, ki so se udeležile dogodkov EESO.

5.2 Skupina za usklajevanje EESO za evropsko leto prostovoljstva 2011 se je v letu 2011 sestala petkrat, pri čemer so bile seje **štirikrat združene z javnimi posvetovanji**, in vsaka od njih je bila posvečena posebni temi v zvezi s prostovoljstvom, da bi spodbudili dialog med različnimi zainteresiranimi stranmi na tem področju. Glavna partnerja pri posvetovanjih sta bila Združenje za evropsko leto prostovoljstva 2011, ki je zagotovilo govornike o posebnih temah iz svojih delovnih skupin, in delovna skupina Komisije za evropsko leto prostovoljstva 2011.

1. Pomen in priznavanje prostovoljstva (23. marec)
2. Kakovost prostovoljstva in infrastruktura za prostovoljstvo (23. maj)
3. Pravni okvir za prostovoljstvo (27. september)

4. Prostovoljstvo zaposlenih (9. november)

5.3 EESO je soorganiziral več dogodkov, in sicer:

- drugo tematsko konferenco na ravni EU (23. in 24. maj), ki jo je organizirala Evropska komisija – EESO je gostil razprave, ki so zlasti povezane s prostovoljstvom zaposlenih;
- drugo konvencijo o prostovoljstvu in konferenco zainteresiranih strani (7. in 8. september), ki jo je organiziral Evropski forum mladih v prostorih EESO in Evropskega parlamenta;
- usklajevalne sestanke Združenja za evropsko leto prostovoljstva 2011, ki so bili v prostorih EESO 17. marca, 19. maja in 29. septembra 2011;
- strokovno žirijo nagrade evropskih uslužbenecv prostovoljcev februarja 2011.

5.4 III. skupina EESO je ob prvem poljskem predsedovanju Evropskemu svetu v predsedniški palači v Varšavi 30. septembra 2011 organizirala veliko konferenco o prostovoljstvu in evropsko leto prostovoljstva 2011, pri kateri so bili med glavnimi govorniki poljski predsednik, komisar EU za zaposlovanje in socialne zadeve ter poljski minister za socialno politiko in delo. Glavna tema konference je bila *Evropa aktivnih državljanov: prostovoljstvo*.

5.5 Predsednik EESO ter predsednik in člani skupine za usklajevanje za evropsko leto prostovoljstva 2011 so se udeležili več posebnih sej, med drugim tudi:

- otvoritvene konference evropskega leta prostovoljstva 2011 v Budimpešti;
- druge tematske konference o prostovoljstvu na ravni EU v Bruslju;
- zaključne konference evropskega leta prostovoljstva 2011 v Varšavi.

5.6 EESO pripravlja knjigo o aktivnem državljanstvu, ki bo ponazorila širok nabor dejavnosti članov EESO na profesionalnem, političnem in prostovoljnem področju.

V Bruslju, 28. marca 2012

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

(7) V skladu s členom 214 PDEU.